

ANTROPONÍMIA VALENCIANA DEL SEGLE XIV

**Nòmines de la ciutat de València
(1368-69 i 1373)**

**ESTUDI, EDICIÓ I ÍNDEXS PER
AGUSTÍN RUBIO VELA
i
MATEU RODRIGO LIZONDO**

*Pròleg de
GERMÀ COLÓN*

**INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOLOGIA VALENCIANA
PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT
VALÈNCIA/BARCELONA 1997**

Índex

PRÒLEG	9
ESTUDI	13
NÒMINES VEÏNALS DE VALÈNCIA (1368-69 i 1373)	59
Apèndix	123
ÍNDEXS	131
Índex general de persones	133
Índex de cognoms	189
Índex d'oficis	239

Pròleg

Escriure unes paraules preliminars en aquest llibre és per a mi una satisfacció. En primer lloc per la talla intel·lectual i humana dels dos autors. Llur amistat la considere un preuat enriquiment. L'altra raó és el tema tractat: l'onomàstica valenciana d'una època crucial per al coneixement de la realitat del vell Regne, del seu congruïment.

Abans de continuar hauria de dir per quin motiu Agustín Rubio Vela i Mateu Rodrigo Lizondo m'han concedit l'honor de prologar-los aquest estudi. Ells no necessiten presentació: són dos historiadors d'una qualitat excepcional, del bo i del millor de la nostra terra, i són ben coneguts entre la gent del gremi, malgrat la modèstia d'ambdós, fins i tot diria la humilitat de llur tarannà. En aquesta obra aporten molt més que unes dades i unes interpretacions de caràcter històric; els filòlegs i lingüistes en són igualment beneficiaris. Ací podria entrar la meua persona. Però el cas és més senzill, i ja l'he explicat parcialment en un altre lloc. L'any 1992 em vaig encarregar d'organitzar, al Centre associat de la UNED de Dénia, els cursos d'estiu dedicats a la llengua i la literatura catalanes. Cercant la interdisciplinarietat, vaig voler que uns historiadors enquadrassen les lliçons de filologia per tal d'asseure sobre terreny ferm les cabòries dels lingüistes... L'experiment va resultar d'allò més reeixit; les conferències d'Emili Casanova, Antoni Ferrando i les meues guanyaren més gruix gràcies a una dissertació sobre l'escrivania medieval del Consell del Cap i

Casal i la influència de l'escrivà de la Sala en l'evolució artística de la llengua literària, influència fins ara desconeguda o menystinguda. Aital lliçó fou el nucli del que després esdevingué el preciós llibre de Rubio Vela L'Escrivania municipal de València als segles XIV i XV: burocràcia, política i cultura (1995), la lectura del qual no deixaré de recomanar sempre als filòlegs. L'altra conferència, pronunciada per Mateu Rodrigo, fou el rovell del present llibre. Tots els assistents van romandre admirats davant aquelles llistes de noms i de la substància que en traïa en el comentari. Va ésser aleshores quan vaig exposar als dos amics la urgència de donar a conèixer unes troballes tan importants. De primer es mostraren prudents: hi havia encara molt a fer, s'havia de completar aquella primera redacció, calia comprovar tal punt, etc. No he tingut més mèrit en la present publicació que el de la impertinència. He empaitat més d'una vegada i més de dues els autors per a fer-los lliurar finalment a la impremta el fruit de llurs recerques. Ja he dit que la primera conferència esdevingué l'esmentat estudi de L'Escrivania, publicat pel Consell Valencià de Cultura. El present llibre també havia d'ésser editat per la mateixa institució: jo m'hi vaig comprometre a fons quan hi formava part. Però l'actual Consell, per raons que m'estime més no comentar, decidí de no publicar-lo. Afortunadament l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana ha comprès tot seguit la transcendència d'aquesta obra i s'ha honorat encarregant-se de l'edició.

El cens de població d'onze de les dotze parròquies de la València de la segona meitat del segle XIV és el més antic i genuí conegut de la Baixa Edat Mitjana, puix que les llistes de donacions del Repartiment de València no són realment de veïns, sinó de gent a les quals se'ls atorga un habitatge al nou país, tot just conquistat. Per contra, ara les relacions fiscals d'aquestes persones amb nom, cognom i sovint ofici, a qui hom torna uns determinats diners que ells havien avançat a la ciutat, quan aquesta havia de fer front a les reiterades peticions d'ajuda econòmica del rei Cerimoniós, permeten als autors d'extraure unes conseqüències d'un abast excepcional per al coneixement de fets que interessen no sols la història econòmica, sociològica i demogràfica sinó també lingüística del País Valencià. Són uns antropònims que els autors analitzen per tots els angles i racons: nom de fonts, llinatges, oficis indicats, que ens fan recordar aspectes de la

vida de l'època. La lectura de la introducció esdevé una excursió deliciosa, plena de curiosos ensenyaments sobre noms procedents d'ocells, plantes, topònims, etc. I aquests repertoris pertanyen a un temps en el qual ja hi ha hagut un assentament de més d'un segle de la València cristiana i que ja podem considerar com a representatius. De les 25.000 a 28.000 ànimes que tenia llavors la ciutat de València ens han arribat quasi cinc mil noms de caps de família i, a més, hi consta l'import de la quantitat prestada. Els gentilicis ens parlen sovint de l'origen dels pobladors, aleshores en llur gran majoria de terres de Catalunya, i de l'emigració posterior, amb més aragonesos. El material onomàstic que els autors han recollit és, doncs, fonamental per a fer-se una idea de la formació i l'origen territorial d'una societat d'al·luvió o de repoblació, com és la del regne de València, en particular la dels habitants de la capital.

Els estudis de toponímia i d'onomàstica són avui un dels aspectes que més interessen en les ciències humanístiques. Només cal recordar la gran empresa europea anomenada Patronymica Romanica (PATROM), a la qual s'ha llançat un equip format per estudiosos de diversos països i que té la seu a la Universitat de Trèveris (Alemanya); hom hi estudia els patronímics de totes les terres d'origen llatí i va preparant la redacció del futur diccionari de cognoms de les llengües romàniques. Conec l'interès que el PATROM va mostrar per aquestes relacions valencianes només va assabentar-se'n de l'existència. Ara en podrà disposar i això serà una contribució conspícua al magne recull.

Agustín Rubio i Mateu Rodrigo, a més d'analitzar amb diligència aquestes relacions i de publicar-les en una transcripció modèlica, han volgut presentar també el material proveït de tots els requisits que hom pot desitjar: índex de cognoms, índex dels oficis i índex general. Aquest benvingut índex, entre altres avantatges, permet de veure l'estadística dels noms de fonts i les preferències d'aleshores, començant pel nom de Pere, el més abundós, contràriament al que passa en l'actualitat. A aquest propòsit voldria afegir que també els Furs de València es fan allà pel 1261 eco d'aquesta preeminència, quan en la disposició VII-VII-IV és declarat que si algú vol assenyalar un captiu dient que s'anomena Pere, és una prova insuficient, puix que així se'n diu la majoria: «com molts... sien que hagen aytal nom». És colpadora la primacia que durant segles mantingué aquest

nom, i tinguem en compte que també a Barcelona vers la fi del segle XIV Pere era el nom de fonts més corrent.

Deixe ara el lector que s'endinse en la lectura, puix que no necessita de la meua companyia. Només he volgut en aquest inici del llibre felicitar cordialment els autors i expressar la satisfacció de veure finalment publicat un recull de tanta importància per als valencians, i també per als que no en són.

GERMÀ COLÓN DOMÈNECH

Universitat de Basilea.

Institut d'Estudis Catalans.

Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.